

Pap László egykori igazgatóra és kémiatanárra emlékezem

Július 29.-én reggel elhunyt Pap László, a nagyváradai Ady Endre Líceum híres kémiatanára. Nem hittem a hírt, hiszen őt a csupa erő, a teremtőkészség jellemezte, örökéletűnek képzeltem. Alapköve volt a nagyváradai Adynak.

Pap László, az igazgató

Nagy tudású tanár lévén, magával és másokkal szemben is igényes volt, ezt megéreztek a diákok, szerették és tisztelték. Én igazgatóként ismertem meg, később barátok is lettünk, de amikor az iskolába kerültem, nem tudtam a váradi múltjáról, magázódtunk. Engedtessék meg nekem, hogy a munkáján keresztül szubjektíven értékeljem, hiszen én először így kerültem vele kapcsolatba. Az intenzív közös munka szülte a későbbi igen jó baráti viszonyt.

Az '50-es évek közepén egymásról nem tudó évfolyamtársak voltunk az egykori nagyváradai Premontrei Főgimnázium utódjában, a 4. számú Középiskolában. Annak idején szovjet mintára átszámolták az iskolákat, óvodákat, azt hitték, hogy ezzel megszűnik a sok évtizedes, évszázados múltjuk, hangulatuk, rangjuk is, és beállnak a szocializmust építők sorába. Talán az iskola igen vastag falai sem engedték ki a premontreiek szellemét, de az a régi tanárokból is megmaradt, és az újak is átvették. *A négy év alatt remek képzést kaptunk.*

Pap László a VIII. osztály *(az első középiskolai évfolyam)* befejezése után szülővárosában, Szilágysomlyón folytatta a tanulmányait, majd kémiát végzett a frissen összevont Babeş-Bolyai egyetemen, de a kolozsvári Séta-téri, egykori Bolyaiban, ott maradt a mindig nagyon igényes Kémia Kar. Sokat mesélt a tudós tanáiról, én Gábos Zoltánt dicsértem. A tanári pályát szülővárosában kezdte, majd a '80-as évek elején Nagyváradra került, azután pedig az Ady Endre Líceum elődjének, az 5. számú Ipari Líceumnak lett az igazgatója.

Mi 1987 őszén itt találkoztunk először, ugyanis a májusi doktori védésem után besegítő óraadó tanár lettem, kísérleti adatok feldolgozását tanítottam, már működtek a számítógépezérelt (CNC) kísérleteim sőt, nemsokára elfogadták a második találmányomat *(saját fejlesztésű, számítógépes mérőrendszer)* is. Egy nagyszünetben, a tanáriban az asztalomhoz ült, beszélgettünk, majd egy soha el nem felejthető mondat következett: *Bartos elvtárs, szeretnék egy modern fizikalabort építeni, van kedve segíteni?*

Persze, hogy volt! Engem sohasem kérdeztek, mindig utasítottak!

Termet kerestünk, tervezgettünk, a modernséget a CNC eszközeim jelentették, de meg akartam tartani a klasszikus kísérletek lehetőségét is. Hihetetlen, hogy mekkora erővel állt a Fizikum létrehozása mellé, mindenben segített, mindent beszerzett, **egy örök élmény maradt számomra ez az igazgatói magatartás.** Mindenütt voltak kapcsolatai *(az a kor erről szólt, a mai a pénzről, de rögtön ki is halt a lelkesedés)*, mindenki segített. A CNC mérésekhez megrendeltük a szükséges számítógépeket, azok nem monitorral, hanem TV-vel működtek, ezért tíz „Sport TV”-re volt szükség. Nincs! Felmentünk a Néptanácshoz, engedélyt kaptunk, megjöttek a TV-k. Mérőműszereket, csavarokat, drótokat ezt-azt vettünk (szinten engedéllyel), százszámra esztergáltam a banánhüvelyeket, de a barátoktól is kaptunk sok mindent. A CNC légpárnához nagynyomású levegőhálózatot szereltünk a falakba (három, 60 literes, 20 atm nyomást is kibíró acéltartályban tároltuk a 6 atm nyomású levegőt), száz méter számra húztuk be a vastag rézdrótot a nyolc diákpád kiszolgálására, az elektromos tápok és jelek továbbítására.

Lambériával borítottuk be a falakat, hogy eltakarhassuk a sok csövet, drótokat. A munká-

sok lazuskáltak, nemigen dolgoztak. A cserepektől a termék kifestéséig mindenre odafigyelő igazgató egy szombaton megharagudott, mert a munkások már napok óta nem haladtak a lambériával. Ottmaradtunk, és másnap is folytatva, vasárnap estére készen állt a lambéria. Hétfőn a munkásokat nem szidta le, de megmutatta nekik a Fizikum lambériáját. Gondolom, szívesebben fogadták volna a leszidást, mint azt a szégyent, hogy az igazgató fejezte be az ő munkájukat.

A fényes szelek korát és hangulatát éreztem. Az addigi Elektronikai Szaklíceumban jól éreztem magamat, sikeres voltam, de ilyen erős igazgatói „hátszelet” még sohasem kaptam. Én is megleptem őt egy [CNC konduktometriás titrálással](#). Talán ez a teljesen automatikusan lefolyó kísérletet látva érezte először igazán, hogy érdemes építeni a Fizikumot. Később számtalanszor bemutattuk a diákoknak, sőt a váradi kémiantanároknak is. Egy iskolai összejövetelen egymás mellé kerültünk, akkor derült ki, hogy ő is az egykori híres középiskola diákja volt, így még szorosabbá vált a kapcsolatunk.

1988 augusztusában egy hosszabb kirándulásra indultam. Az indulás előtti napon a titkári-ból hívtak fel, ugyanis Pap László a tudtom nélkül elintézte a hivatalos áthelyezésem az 5. számú Ipari Líceumba. Nagyon örültem, megköszöntem és elindultam. Egy tanítványomat is meglátogattam Zürichben. Bár a Philipsnél, a számítógépes kísérleteim láttán igen jó állást (5000 CHF) ajánlottak, hazajöttem, várt az új kihívás. A marokkói évek gyötrelmes honvágya után nem merem elhagyni a szülőföldet, a szüleimet. Ki tudja meddig tart, még a kommunizmus építése. *Gondoltuk, de a választ nem mondtuk ki magunk között sem!*

Itthon folytattuk a Fizikum építését, a CNC légpárna csodálatosan működött, a minisztériumban felfigyeltek rá, és '89 december közepére felhívtak egyeztetni a gyártást. Én Bukarestben a mindenütt cirkáló magas-rangú rendőrtiszteket láttam, a mindig nyüzsgő Calea Victoriei üres volt. A minisztériumban rákérdeztek Tokeş-re, de én „honnan tudtam volna róla”, hiszen az egyetemi csoporttársam-barátom (András) öccséről volt szó. Másnap délelőtt már itthon voltam, akkor volt Ceauşescu nagygyűlése...

A változások után megalakult Ady Endre Líceum igazgatóságát nem vállalta, de továbbra is sokat dolgoztunk együtt. Mindig a szívügye maradt a [Fizikum](#).

Pap László, a kémiantanár

Tanárként és magántanárként is igen sikeres volt, számtalan diákja nyert kémiaversenyeket, sokan jutottak be az orvosira, mások megbecsült kémikusok lettek. Az osztályaimba mindig őt választottam kémiantanárnak. Megnyúzta a diákokat, de megtanulták a kémiát. A „Pap László-tanítvány” márkanév lett! Őt is elismerték, 2008-ban, a Magyar Tudományos Akadémián vehette át a [Magyar Kémiaoktatásért](#) a Richter Gedeon cég által alapított díjat.

A sikeres diákok listázása helyett, az én szubjektív tükröm után, lássuk, mit mutat a diákok tükre. Szigorú volt, de a diákok látták, érezték a tudást és érzelmi tartalmat, ezért szerették. Rengeteg bemutató kísérletet végzett, de az egész osztályos laborgyakorlatokat sem hagyta ki.

Szigorú és pontos volt az órákon, de mindig vitt valami „ajándékot” is a diákoknak. Ezek érdekességek, kísérletek voltak, a diákok igen kedvelték. 2007 májusában ment nyugdíjba, az egyik osztály ezt megtudta, és hálájukat kifejezendő, megviccelték. Napokig készültek, hogy olyan emléket állítsanak Pap László tanárságáról, ami kifejezi a munkájának magas értékét.

A tanár úr előre bejelentett feleltetésre készült, ők pedig megfordították a szerepeket. Óra előtt felkeresték, hogy nem lehet az órát az osztályban tartani, mert fertőtlenítenek, menjünk a Kémiába (*ez kémialabort jelentette*). Ezt el lehetett hinni, a napló ott is napló, ott is lehet feleltetni! A búcsúztatóóra egész héten készült mindenki, ugyanis a nyolc laboratóriumi asztalt kísérletekkel rakták tele. Ők mutatták be a kísérletet, a tanárnak az volt dolga, hogy értse meg.

Amikor belépett, az egyik diáklány fogadta, elmondta a szerepcserét, és azt is, hogy így akarják megmutatni mennyit tanultak tőle. Pap László nagyot nézett, de értette a viccet és a szerepcserét is elfogadta. Neki az a szerep jutott, hogy értékelje az esetleg idegen kísérlet egyéni magyarázatát, de ezután rákérdeztek bizonyos dolgokra is. Csupa kacagás volt az óra, egyszer-egyszer a tanár jó válaszát viccből nem fogadták el (*ő is így tesztelte a diákokat*). Megvalósult az álma, hogy a felelő diák mindent tudjon, és egyesek önálló kísérleteket is bemutattak. A diákok egy üveg bort is ajándékoztak, de az is személyes volt. A régi címkét kicserélték, és a készülődés közben létrejött osztályképet tettek rá a Pap László által állandóan hangoztatott szöveggel: „Látják, hölgyeim és uraim, ez itt a XI. C!”. Ezt akkor szokta volt mondani, amikor nem sikerültek az ellenőrződolgozatok. Most viccesen visszakarta. *Én is ott voltam, egy igazi népünnepély volt.*

Kell ennél nagyobb elismerés, ajándék egy tanárnak?

Így emlékezem Pap Lászlóra. Két szubjektív képsort idéztem fel a nehéz idők igazgatóját és a későbbi sikeres kémia tanárt. Végül így összegezném az emlékeimet: *nagy tudású tanár, igényes, de jó kedélyű, segítőkész kolléga és barát volt. Nála az „igen” és a „nem” ugyanazt jelentette, amit az értelmező szótár írt, a véleménye mindig a tudásán, az okos érvein alapult. Tényeken sohasem vitatkoztunk, de a megoldásokon igen sokat, hiszen két különböző szakmát képviselünk, másként láttuk a folyamatokat. Az édesapja „gömbölyítő” (vasesztergályos) volt, büszke is volt a tőle szerzett-örökölt műszaki tudásra, ez sokat segített a megoldások véglegesítésekor.*

Kedves Laci, nyugodj békében, hisz [az utolsó kémiaórán](#) is láthattad: *tovább fogsz élni a tanítványaidban.* Pályakezdőként, valójában nem ezt akartad?

Nagyvárad, 2021. augusztus 3.

*[Bartos-Elekes István](#), nyugalmazott
fizika-, informatika- és elektronikatanár,
Ady Endre Líceum, Nagyvárad*